
Dendrokronologisk undersøgelse af prøver udtaget fra bygningstømmer i låve/løa på Rosnes, Skjernøya, Vest-Agder fylke

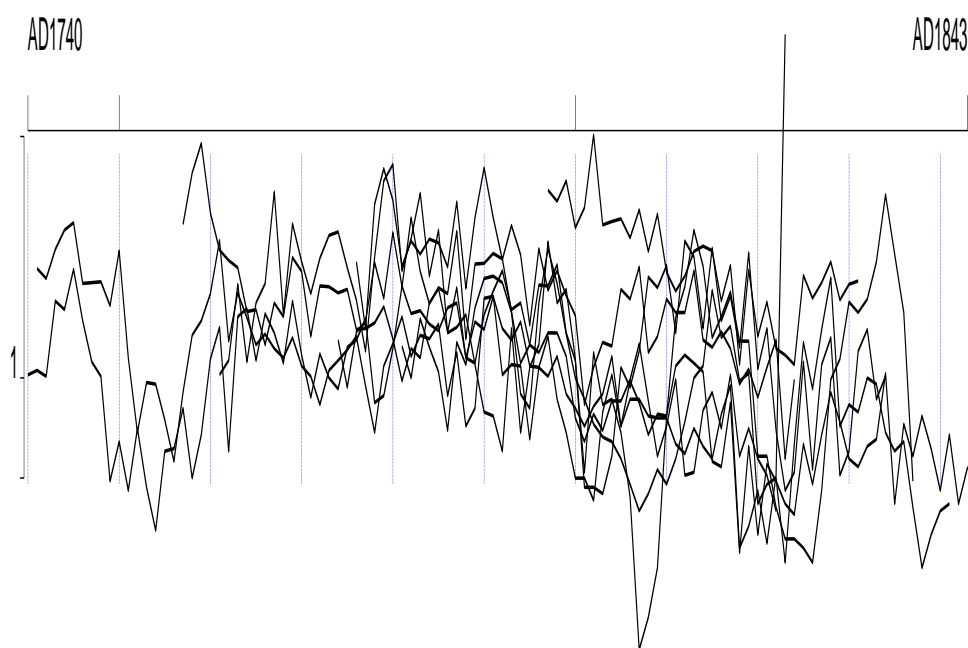

NNU Rapport 18 – 2017

Niels Bonde

Nationalmuseet
Bevaring og Naturvidenskab
Miljøarkæologi og Materialeforskning
Dendrokronologi

Skjernøya

Låve/løa på Rosnes

Fylke: Vest-Agder

Kommune: Mandal

Gnr./Bnr.: 22/6

Koordinater: 58.89335001 N / 9.266175 E (EU89)

Opdragsgiver: Fylkeskonservatoren i Vest-Agder, VestAgdermuseet og Nationalmuseet

Dendrokronologisk undersøgelse

Formål: Datering

Træart: *Pinus sylvestris* (fyr)

Prøvetagning: Helge Paulsen, Tanja Røskar, Christoffer Christensen og Niels Bonde

Laboratorieundersøgelse: Thomas Bartholin og Niels Bonde.

NNU j. nr: A9484. Februar 2017.

Lok nr./CAT nr: N322

Publicering

Resultatet kan frit anvendes ved henvisning til denne rapport. Kontakt evt. laboratoriet for yderligere oplysninger mm. Rapporten kan endvidere lastes ned fra hjemmesiden

<http://natmus.dk/footermenu/organisation/bevaring-naturvidenskab/miljoearkæologi-materialeforskning/dendrokronologi/> .

Prøver (borekerner) fra tømmerstokke (væg) i låve

Prøver fra 8 stokke er undersøgt. Alle af fyr (*Pinus sylvestris*). Der er konstateret splintved på alle prøver, to med Waldkante. Alle prøver er dateret.

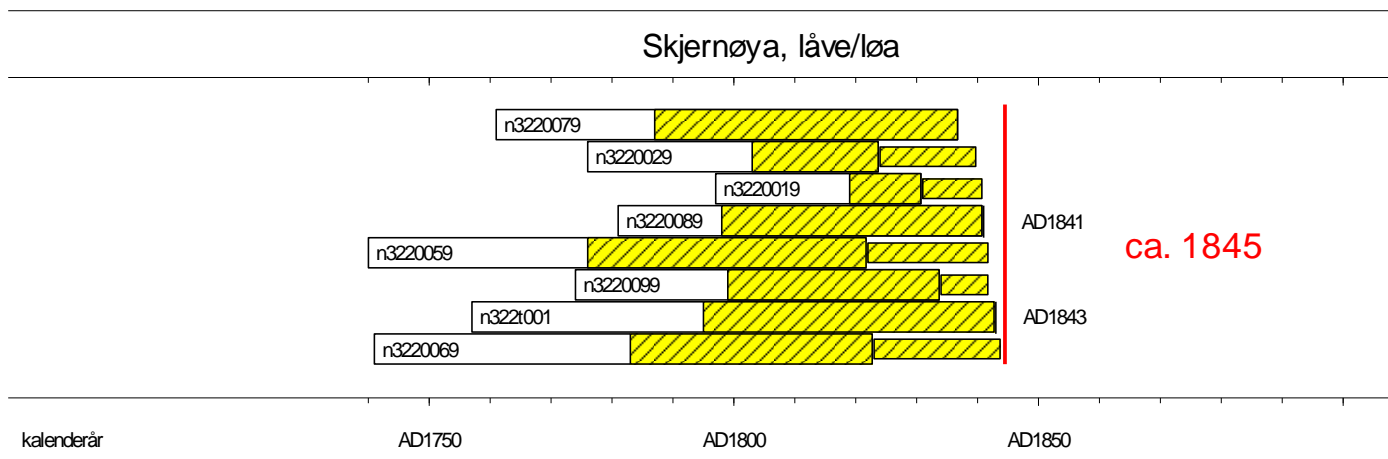
Antallet af årringe i de enkelte prøver varierer fra 35 til 87.

Årringskurverne for prøverne kryds-daterer med referencekurver fra de to Agderfylker, men passer ikke sammen indbyrdes. Der er alligevel regnet en middelkurve (N322m006) på 104 år, som dækker perioden AD1740 - AD1843. Denne middelkurve krydsdaterer overbevisende med de udarbejdede referencekurver for Sørlandet, Norge

Tolkning: Alle de undersøgte prøver har splintved bevaret, hvilket gør det muligt at bestemme fældningstidspunktet for træerne, som prøverne stammer fra. To med Waldkante!

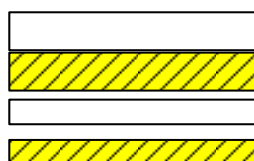
Træernes fældningstidspunkt falder i så godt som alle tilfælde omkring 1840. Dette kan tolkes derhen, at det kun er meget få årringe der mangler på de undersøgte prøver, som ikke har Waldkante bevaret. Fældningstidspunktet for alle træerne kan sættes til omkring 1845. Denne datering angiver sandsynligvis også tidspunktet for bygningens opførelse.

Dateringsdiagram

Årringskurvernes indplacering på en tidsskala. Med angivelse af årringskurvernes længde, konstateret kerne- og splintved. Den røde signatur er en *tolkning*: Undersøgelsen peger på, at materialet stammer fra træer, der er fældet ca. 1845.

Signatur

- kerneved
- splintved
- ikke målt kerneved
- ikke målt splintved

kurver	-	-	N322M006	
-	start	dates	AD1740	
-	dates	end	AD1843	
nomk0803	AD1345	AD1780	3.23	AUST-AGDER MK
nomk0809	AD1584	AD1864	5.39	Agder
supersyd	AD1345	AD1864	4.94	Sørlandet
VA_2011_3	AD1223	AD1879	3.85	Vest-Agder med Aaseral 316 timber
VAuAaseralPISY2	AD1353	AD1936	3.65	Vest-Agder minus Aaseral 237 timber
N Aaseral NB02	AD1223	AD1857	3.33	N Aaseral 113 timber

Tabel. Absolut datering. t -værdier for krydsdatering med referencekurver for fyrretræ fra Sørlandet, Norge. For t -værdier, se Baillie & Pilcher, 1973.

Referencer:

Ved undersøgelsen er der, udover laboratoriets egne grund- og referencekurver anvendt kurver, som er stillet til rådighed af Thomas S. Bartholin (Scandinavian Dendro) og Terje Thun (NTNU).

Baillie, M.G.L. & J.R.Pilcher, 1973: A simple cross-dating program for tree-ring research. *Tree-Ring Bulletin* 33, pp. 7-14.

Beregning af middelkurve

New mean sequence

Mean sequence - N322m006

Of type W 8 R Dated AD1740 to AD1843

Contains the following files

\n322t001.d dated AD1757 to AD1843 of type R 48 Y
\n3220019.d dated AD1797 to AD1831 of type R 12 N
\n3220029.d dated AD1776 to AD1824 of type R 21 N
\n3220059.d dated AD1740 to AD1822 of type R 46 N
\n3220069.d dated AD1741 to AD1823 of type R 40 N
\n3220079.d dated AD1761 to AD1837 of type R 50 N
\n3220089.d dated AD1781 to AD1841 of type R 43 Y
\n3220099.d dated AD1774 to AD1834 of type R 35 N

Katalog

\n322t001.d

Title : A9411 Loe Skjernøya tømmerkerne øst mellemgang 6. stok
 Raw Ring-width PISY data of 87 years length
 Dated AD1757 to AD1843
 48 sapwood rings and bark surface
 Average ring width 117.80 Sensitivity 0.24
 Interpretation: AD1843

\n3220019.d

Title : A9411 Loe Skjernøya tømmerkerne øst mellemgang 3. stok
 Raw Ring-width PISY data of 35 years length
 Dated AD1797 to AD1831
 12 sapwood rings and no bark surface
 Average ring width 224.49 Sensitivity 0.21
 Interpretation: AD1859-1909

\n3220029.d

Title : A9411 Loe Skjernøya tømmerkerne øst mellemgang 4. stok
 Raw Ring-width PISY data of 49 years length
 Dated AD1776 to AD1824
 21 sapwood rings and no bark surface
 Average ring width 185.27 Sensitivity 0.26
 Interpretation: AD1843-93

\n3220059.d

Title : A9411 Loe Skjernøya tømmerkerne øst mellemgang 8. stok vestvæg
 Raw Ring-width PISY data of 83 years length
 Dated AD1740 to AD1822
 46 sapwood rings and no bark surface
 Average ring width 106.86 Sensitivity 0.24
 Interpretation: AD1842-66

\n3220069.d

Title : A9411 Loe Skjernøya tømmerkerne øst mellemgang 9. stok vestvæg
 Raw Ring-width PISY data of 83 years length
 Dated AD1741 to AD1823
 40 sapwood rings and no bark surface
 Average ring width 124.89 Sensitivity 0.24
 Interpretation: AD1844-73

\n3220079.d

Title : A9411 Loe Skjernøya tømmerkerne øst mellemgang 5. stok vestvæg
 Raw Ring-width PISY data of 77 years length
 Dated AD1761 to AD1837
 50 sapwood rings and no bark surface
 Average ring width 148.75 Sensitivity 0.34
 Interpretation: AD1837-77

\n3220089.d

Title : A9411 Loe Skjernøya tømmerkerne vest mellemgang 10. stok østvæg
Raw Ring-width PISY data of 61 years length
Dated AD1781 to AD1841
43 sapwood rings and bark surface
Average ring width 97.89 Sensitivity 0.25
Interpretation: AD1841

\n3220099.d

Title : A9411 Loe Skjernøya tømmerkerne vest mellemgang 1. stok
nordvæg over åpning
Raw Ring-width PISY data of 61 years length
Dated AD1774 to AD1834
35 sapwood rings and no bark surface
Average ring width 145.87 Sensitivity 0.33
Interpretation: AD1842-89

N 322 0019 - 99

AGH11

FELTRAPPORT

BYGNINGSVERN FYLKESKONSERVATOREN I VEST-AGDER

Dendrokronologisk objekt:	Låve/løe - Skjernøy
Fylke:	Vest - Agder
Kommune nr.:	Mandal
Gnr/Bnr:	22/6
Koordinater:	
Prøvene tatt av:	C. C. - N.B. - T.R. - H. P
Dato for prøver:	28/10 - 2014

Prøve nr.	Sted	Rom	Bark	Yte	Bearb.	Prøve 3 og 4 er fra samme stokk
-----------	------	-----	------	-----	--------	---------------------------------

01	Tømmerkje. mot øst	Mellomgang		?		3. veggstokk, 25 cm fra høyre side av åpning i vestvegg
02	"	"		?		4. veggstokk, 9 cm fra høyre side av åpning i vestvegg.
03	"	"		?		6. veggstokk, 30 cm fra høyre side av åpning i vestvegg.
04	"	"		?		6. veggstokk, 35 cm fra høyre side av åpning i vestvegg.
05	"	"		?		8. veggstokk, 36 cm fra høyre side av åpning i vestvegg.
06	"	"		?		9. veggstokk, 12 cm fra høyre side av åpning i vestvegg.
07	"	"		?		5. veggstokk, 7 cm fra høyre side av åpning i vestvegg.
08	Tømmerkje. mot vest	"		?		10. veggstokk, 17 cm fra høyre side av åpning i østvegg.
09	"	"		?		1. stokk over åpning, 160 cm fra vegg mot nord.